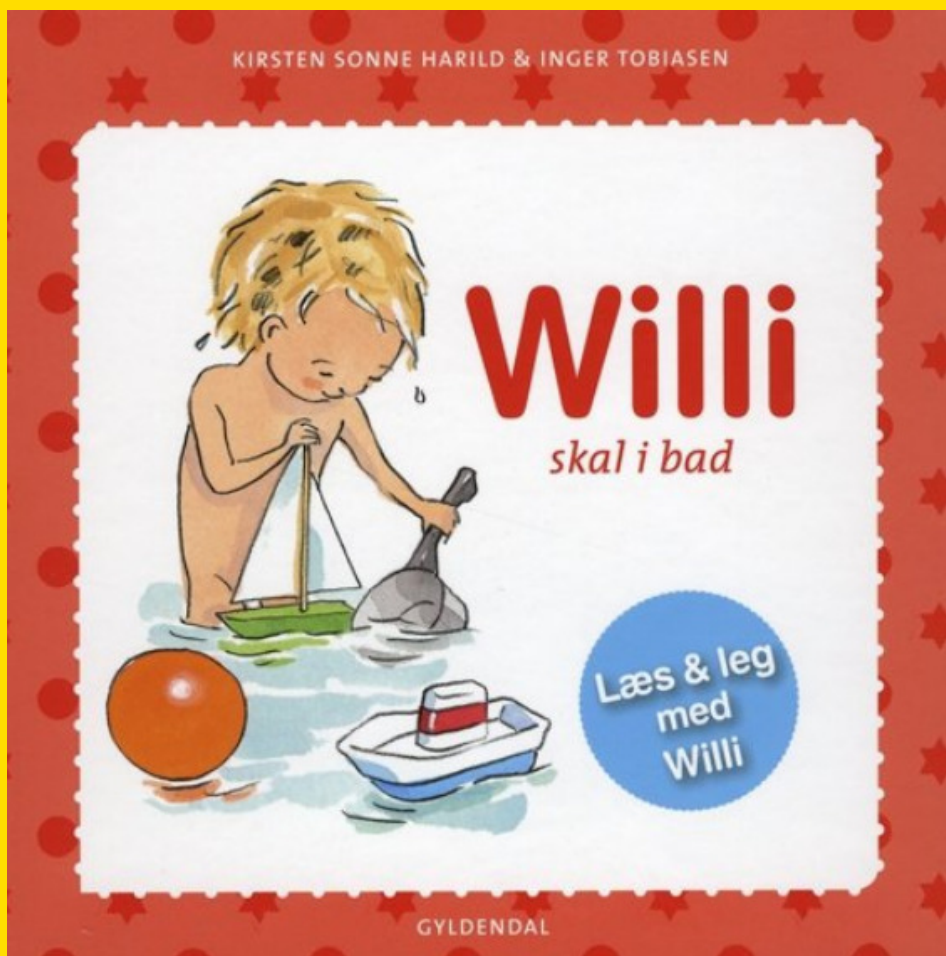

FREDENSBORG
KOMMUNE

Velegnet til børn med en sproglig udvikling svarende til 1-2 år

Sproggavens bogfolder til **Willi skal i bad**

Titel: Sproggavens bogfolder til bogen 'Willi skal i bad' (Harild, Kirsten Sonne: Willi skal i bad. Gyldendal. 2010 (ISBN: 9788702087697))

Udarbejdet af: Pædagoger i Børnehusene Humlebæk i samarbejde med læsekonsulent, Marianne Aen Thorsen, og med konsulentbistand fra Nationalt Videncenter for Læsning.

Udgivet af: Center for Læring, Fritid og Sundhed, Fredensborg Kommune.

Tak til: Forlaget Gyldendal og illustratør Inger Tobiasen, som venligst har givet tilladelse til på forsiden af folderen at anvende forsidebilledet fra bogen 'Willi skal i bad'.

Version: 1.0

Versionsdato: 2016-09-06

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til læsekonsulent, **Marianne Aen Thorsen**, dir.tlf.nr.: 7256 2277, eller e-mail: mtho@fredensborg.dk

Henvendelser vedr. projekt Sproggaven rettes til konsulent, **Liv Holmgaard Nørrelykke**, dir.tlf.nr.: 7256 5417, eller e-mail: lihn@fredensborg.dk

Om bogen

Willi elsker at være i bad – bare ikke at få vasket hår. Men så får mor en god idé...

Bogens univers er let genkendeligt for de fleste børn.

Vejledning til Sproggaven

I den generelle vejledning til Sproggaven kan du læse mere om, hvordan du forbereder den dialogiske læsning. Her kan du også få mere viden om, hvordan du udvikler børnenes sprog. Når du arbejder med de yngste børn kan du især få inspiration fra vejledningens afsnit om variationsmuligheder, og om hvordan du styrker barnets sprog i dialogen om bogen.

Før du går i gang

- Læs historien godt og øv dig i at læse op med indlevelse og tydelig udtale.
- Understreg fokusordene.
- Planlæg dine spørgsmål.
- Vælg aktiviteter efter den dialogiske læsning (se under Læs og leg: literacy-udviklende lege og aktiviteter).

Medbring

- iPad eller digitalkamera
- Sugerør og glas med vand til hvert barn
- Evt. glas med sæbevand eller skummetmælk, som er lidt rarere for børnene at få i munden end sæbevand
- Balje med vand og et stykke sæbe
- Dukker, dukkevogne, legetøjsdyr (krokodille, dino, bamse), en bold
- En tegning eller et billede af et barn (se under Ordforråd)
- Fotografier af børnenes forældre og også gerne af deres kæledyr. Husk at bede om dem i god tid.

De tre faser i dialogisk læsning

Første fase: Læs og lyt

1. Lad børnene bladre i bogen, se billederne, forsiden og gætte på handlingen.
2. Læs bogen op for børnene, så de får en god forståelse af handlingen.
3. Bagefter kan I tale kort om bogen, og du kan tage fat på de første fokusord (se under Fokusord).

Anden fase: Læs og snak

1. Arbejd med de næste fokusord. Spørg også børnene, hvad de kan huske fra historien.
2. Læs bogen op, men stop op flere steder for at inddrage børnene i dialog. Her kan du have planlagt, hvilke spørgsmål du kan stille (se under Læs og snak: Den sprogdvklende dialog).

Tredje fase: Læs og leg

1. Arbejd med de sidste fokusord til bogen.
2. Lad børnene skiftes til fortælle handlingen i bogen. Du kan bede børnene fortælle ud fra billederne i bogen, og du kan guide dem med spørgsmål.
3. Spørg børnene, om de kunne lide at høre om Willi. Herefter kan I lave bogquizen (se under Læs og leg: Bogquiz). Vælg derefter lege og aktiviteter til at styrke børnenes literacy-kompetencer – mindst én aktivitet under hver overskrift (se under Læs og leg: literacy-udviklende lege og aktiviteter).

Fokusord

Børn imellem 1 og 2 år vil have nemmest ved at sige ord, der starter med m, p, b, d, n og s. Så derfor skal du ikke forvente, at børnene kan udtale fokusordene til denne bog. De vil kun kunne sige en forkortet eller forenklet udgave af ordene, men det er alligevel meget vigtigt, at de hører dig sige ordene meget tydeligt og mange gange. Kun på den måde kan de få lagret ordenes lyde rigtigt i deres hukommelse, så de selv senere kan sige dem rigtigt.

Det er en god idé at lave jeres egne visuelle illustrationer til fokusordene. Det kan I gøre, imens I arbejder med fokusordene. Med iPad eller digitalkamera kan I tage billeder eller små filmklip, som viser fokusordene, og I kan lægge dem på Family og på den måde få forældrene med til at bruge dem derhjemme.

Gruppering af fokusord

Du kan med fordel arbejde med nogle af fokusordene inden den første læsning. Det styrker børnenes forudsætninger for at følge med, når du læser bogen op. Børnene kan også nemmere tilegne sig betydningen af fokusordene, hvis du laver aktiviteter, hvor du på en naturlig måde kan inddrage flere fokusord, som på en eller anden måde kan passe sammen. Derfor er fokusordene grupperet i 3 grupper.

Inden din første oplæsning af bogen kan du fx lave aktiviteter med fokusordene i gruppe 1. Fx kan I lege en leg, der handler om at gøre sig beskidt. Hvis det er den rette årstid, kan I gå på jagt efter mudder og få beskidte hænder m.m. Sæt relevante ord på legen fx "beskidt", "mudder" – og bagefter, når børnene skal vaske deres hænder fx "sæbe" og "ren".

Eller I kan lave aktiviteter med at lave bobler i vand og også sæbebobler, så børnene møder fokusordene "sæbe" og "bobler", inden de hører historien.

I det følgende er der dette forslag til gruppering af fokusordene.

Gruppe 1

1. BESKIDT

"Se Willi, hvor er han beskidt. Han er beskidt på benene (peg). Se på foden (peg) og på armen. Han er også beskidt på kinderne og næsen (peg på din næse). Hvor er han også beskidt?" Hvis børnene ikke kan sige "hår", kan de i stedet pege på håret. "Er du beskidt?"

Hvis barnet nikker/siger "Ja", spørg så "Hvor?". Hvis barnet ryster på hovedet/siger "Nej", kan du sige: "Nej, du er ren".

2. SÆBE

"Se, her er et stykke sæbe". Send sæben rundt til børnene og lad dem røre og lugte sæben. "Vi kan vaske os med sæbe". Stil en balje med vand frem til børnene og lad dem børnene eksperimentere lidt med vand og sæbe eller tag børnene med ud på badeværelset. Lad dem vaske deres hænder med vand og sæbe, imens du/I synger på melodien "Mester Jacob": "Vaske hænder, vaske hænder, sæbe på, sæbe på, hænderne bli'r rene, neglene bli'r pæne, gnub og skrub, gnub og skrub".

3. BOBLER

Vis børnene det billede, hvor Willi laver bobler i vandet. "Se, Willi laver bobler i vandet. Nu skal vi også lave bobler". Først kan I lave bobler i vand ved at puste med sugerør ned i et glas vand. Bagefter kan I lave sæbebobler. Kan børnene ikke puste sæbebobler, så kan du puste og lade børnene fange dem. I kan også puste i skummetmælk.

Gruppe 2

4. BAD

Vis børnene det billede, hvor Willi tager sin røde trøje af. "Se Willi. Willi tager sit tøj af. Han tager sin røde trøje af. Nu skal han i bad". Peg på badekarret. "Hvad er der i badekarret? Ja, der er vand. Hvad skal han vaske sig med? Ja, han skal vaske sig med sæbe".

5. DYR

Vis børnene det billede, hvor Willi bader alle sine dyr. "Willi bader alle sine dyr". Peg på dem. "Hvad er det (krokodille, dino, bamse)?" Udvid barnets svar fx "Ja det er en kæmpe stor krokodille". Fint, hvis du kan finde legetøjsdyrene i børnehaven, så børnene kan tale om dem. I kan fx lave en lille Kims leg med dem. Læg et viskestykke over 2 eller 3 af dyrene, og lad børnene sige dyrene.

6. BAMSE

Vis et billede, hvor bamsen også er i bad. "Bamse er også i bad. Så bliver bamse ren. Har du en bamse? Hvad hedder den?"

7. BOLD

Vis et billede, hvor børnene kan se Willis bold. *"Se, Willi har en bold. Jeg har også en bold med. Se den kan trille"*. Tril den hen til et af børnene. *"Tril den tilbage til mig"*. Gør det samme med de andre børn. *"Vi kan også kaste med bolden"*. Kast bolden op i luften eller hen til et barn.

Gruppe 3

8. MOR

Vis et billede, hvor børnene kan se Willis mor. Peg på hende. *"Hvem er det? Ja, det er Willis mor"*. Find fotografierne frem af børnenes forældre og bed dem finde deres egne forældre. Lad dem sige *"mor"* og *"far"* mange gange – og prøv at få dem til at sige *"min"* foran.

9. ØJNE

Vis børnene et billede, hvor man sagtens kan se Willis øjne. *"Hvor er Willis øjne? Hvor er dine øjne? Vi kan se med vores øjne. Se Willis øjne er åbne. Se mine øjne. De er også åbne. Nu lukker jeg mine øjne. Kan I lukke jeres øjne? Åbn øjnene igen. Når vi skal sove, lukker vi øjnene. Hvordan ser vi ud, når vi sover?"* Bed børnene vise det. *"Hvad gør vi med øjnene, når vi sover?"*

10. NÆSE

Vis børnene et billede, hvor man kan se Willis næse. *"Hvor er Willis næse? Hvor er din næse? Vi kan lugte med vores næse"*. Find evt. sæben frem igen og lad børnene lugte til den med deres næser.

Inddrag gerne nogle få ord mere, som børnene måske bliver optagede af under arbejdet med bogen.

Læs og snak: Den sprogudviklende dialog

Spørgsmål er gode til at indlede en dialog med børnene. Her er eksempler på forskellige former for spørgsmål, som du kan bruge. De kan være for svære eller for lette, så du må tilpasse spørgsmålene til din børnegruppe.

I vejledningshæftet til Sproggaven kan du læse mere om, hvordan du kan have en dialog med de yngste børn og styrke deres sprog i dialogen om bogen.

Du kan forvente, at de fleste børn op mod 2-års alderen kan sætte 2-3 ord sammen til en sætning.

Lukkede spørgsmål

- Hvad skal Willi? (i bad)
- Hvad tager Willi i bad? (mor)
- Hvem skal med Willi i bad? (dyr, bamse osv.)
- Hvad laver Willi i badet? (bobler)
- Hvad skal Willi vaske sig med? (sæbe)
- Kan Willi lide at komme i bad? (ja)
- Kan Willi lide at få vasket hår? (nej)
- Hvor gemmer Willi sig? (vis billedet)
- Hvad har mor på hovedet? (vis billedet)
- Hvad vil Willi med skærmen? (hav den på hovedet)
- Hvad laver Willi? (vis et billedet, hvor Willi er udenfor og et, hvor han er i bad)
- Hvad siger mor? (vis billedet, hvor mor siger noget i vinduet)
- Hvad gør Willi ved alle sine dyr?

Åbne eller halvåbne spørgsmål

- Kan du lide at komme i bad?
- Hvem bader dig?
- Får du bad i et badekar? Eller får du brusebad?
- Hvem vasker dit hår?
- Hvad har du med i bad?
- Bader du din bamse? Får den brusebad?
- Hvad hedder din bamse?

Læs og leg: Bogquiz

Bogquiz med bl.a. bogens fokusord. Fokusordene står i parentes. Afhængigt af din børnegruppe kan du have færre eller flere quiz-spørgsmål.

- Hvad vasker du hænder med? (sæbe)
- Hvem bor hjemme hos dig? (mor, far...)
- Hvem bor i Zoologisk Have? (dyr, navne på dyr)
- Bor der dyr hjemme hos dig? Hvad for nogen?
- Hvad skal du, når du er beskidt? (bad)
- Hvorfor vasker vi hænder? (beskidt)
- Hvornår vasker vi hænder her?
- Hvad sker der, når du puster i vandet? (bobler)
- Hvad kan du se med? (øjne)

- Hvad kan du lugte med? (næse)

Læs og leg: Literacy-udviklende lege og aktiviteter

Nedenunder er lege og aktiviteter sorteret under forskellige overskrifter, som fortæller, hvilke literacy-kompetencer legene og aktiviteterne især styrker. Selv om flere af legene og aktiviteterne styrker flere literacy-kompetencer, står de kun nævnt under én overskrift.

Vælg mindst én aktivitet under hver overskrift. Tilpas evt. aktiviteten, så den passer til din børnegruppens sproglige alder og motoriske udvikling. Rækkefølgen af aktiviteterne er underordnet.

Ordforråd

Alle legene styrker børnenes ordforråd.

- **ORD OM KROPPEN**
Find en tegning af et barn. Sæt ord på kroppen, dvs. brug ord som øjne, mund, næse, pande, hage, øre, mave, navle, ben osv. Børnene skal pege på deres egne øjne, mund, næse osv. Også under bleskift kan I tale om disse kropsord. Hæng gerne tegningen op ude på badeværelset, så I kan tale om kropsordene, imens børnene bliver skiftet.
- **KIMS LEG**
Nogle af følgende konkrete skal anvendes: bamse, krokodille, dino, skib, sæbe. Start med at gemme en ting, så to ting, så 3 ting og til sidst 4 ting. Det er ret svært for børnene at huske så mange ting, men i fællesskab og med din hjælp går det nok. Legen styrker også børnenes visuelle hukommelse.
- **ENKELT VENDESPIL**
Billeder af følgende skal anvendes: bamse, dino, sæbe, krokodille m.m. Legen styrker også børnenes visuelle hukommelse.

Sproglig rytme og ords lydlige udtryk – i sange, rim og remser

Aktiviteterne styrker børnenes opmærksomhed på rytmen og det lydlige udtryk i ordene. Du kan ikke forvente, at børnene siger remserne helt. Men bare de følger med og prøver at gøre fagterne, er det godt.

- **REMSE OM AT LÆRE ANSIGTET AT KENDE**
Peg på barnets pande og sig den lille remse, imens du flytter din finger hen til de andre områder i ansigtet: *"Pandeben, øjsten, næstetip, hageflip og dikke, dikke, dik"*. Under *"dikke, dikke, dik"* kildrer du barnet under hagen. Når barnet har prøvet legen nok gange, kan du lade barnet om at pege, imens du siger remsen højt.
- **LILLE LISE, LILLE LISE**
Syng *"Lille Lise, lille Lise"*, brug nogle af fokusordene som det, Lise får (*"bamse", "dyr", "sæbe", "bold"*). Læg evt. nogle af tingene på gulvet og lad børnene skiftes til at tage en ting, som skal med i sangen.

Sprog i aktiviteter med krop og bevægelse

Aktiviteterne knytter sprog og bevægelse sammen, hvilket understøtter børnenes forståelse af ordene.

- **BJØRNEN SOVER**
Syng og leg *"Bjørnen sover"*. Tal om, at bjørnen har lukkede øjne, når den sover.
- **HOVED, SKULDER, KNÆ OG TÅ, KNÆ OG TÅ**
Syng *"Hoved, skulder, knæ og tå, knæ og tå"* og gør bevægelserne til.
- **TRILLE BOLD**
Børnene sidder i en rundkreds og triller en bold til hinanden. Husk at ledsage børnenes handlinger med ord, fx *"Nu triller du bolden til... Nu får... bolden... Tril bolden over til... osv"*.

Sprog i aktiviteter med digitale medier

Aktiviteterne styrker børnenes literacy-kompetencer.

- **KLIK-LEG**
Læg et digitalkamera/en iPad hen til børnene og lad dem eksperimentere med det/den. Nogle børn vil måske trykke på det, andre vil skubbe til det osv. Vis børnene, at man på kameraet kan trykke knappen ned, og så siger det *"klik"*, eller vis børnene, at man på iPaden kan trykke på den runde hjemknap, og så bliver der lys på skærmen. Få børnene til at sige *"klik"*, når de trykker. Du kan også vælge at vise børnene andre ting. Formålet med denne leg er, at børnene opdager, at der sker noget, når de gør noget ved kameraet/iPaden, fx trykker på en knap.

- **UDVIDET KLIK-LEG**
Udvid "Klik-legen" ved at vise børnene, hvordan du holder kameraet/iPaden for at tage et billede. Hjælp børnene til at kunne se hinanden igennem kameraet/iPaden og også gerne tage et billede af noget. Få børnene til at sige "klik", når de trykker.
- **FOTOHUSKESPILET**
Lav jeres eget foto-vendespil ved at tage billeder af fx fokusordene eller af kropsord, som I bruger til at lave et vendespil vha. appen. Du kan også printe billederne ud, så hvert barn får et vendespil med hjem til en fællesaktivitet med forældrene. Vendespillet styrker også børnenes benævnelse af billederne og deres visuelle hukommelse.

Sprog i sociale og personlige kompetencer

Leg en dukkeleg, hvor børnene er mor eller far og dukken er baby. Baby skal makes, bades, puttes, køre i dukkevogn osv. Kommenter børnenes leg undervejs, fx *"Nu bader du baby, baby bliver fin ren igen, baby skal spise brød, baby får mælk osv."*. Prøv også at få børnene til at hælde vand fra en kande ned i en lille kop til deres baby. Leg en leg med at bade en dukke. *"Hvad har du med i bad? Har du en bold med/en and/osv.?"* Bad evt. en dukke, som I gør lidt beskidt først. Brug ord som *"bad", "beskidt", "vand", "våd", "ren", "tør"*, når I vasker dukken.

Sprog i kreative aktiviteter mm.

Kreative aktiviteter såsom at tegne, male, spille spil, lege, spille teater samt tage på ture ud af huset og til biblioteket kan bruges til at understøtte børnenes forståelse og tilegnelse af fokusordene og literacy-kompetencer.

- **COLLAGE**
Lav sammen med børnene en collage med billederne af børnenes forældre og kæledyr. Skriv til billederne, fx Valdemars mor, Violas kat Mica. Sæt collagen op på et for børnene tilgængeligt sted og tal om billederne, så børnene bruger ordene: mor, far, din, min – og navne på deres kæledyr.
- **TING, DER KAN FLYDE PÅ VANDET**
Leg en leg med ting, der – måske – kan flyde på vandet. Find ting udenfor og indenfor. Brug en balje med vand el. Eksperimenter med at lade tingene flyde og tal om, at noget kan flyde og noget falder til bunden. Legen styrker også børnenes forståelse for naturen og naturfænomener.

Denne folder er én af i alt 13 bogfoldere, der er udarbejdet ifm. projekt Sproggaven på dagtilbudsområdet i Fredensborg Kommune.

Folderen beskriver arbejdet med bogen 'Willi skal i bad' indenfor rammerne af metoden udvidet dialogisk læsning udviklet ifm. projekt Sproggaven på dagtilbudsområdet i Fredensborg Kommune.

Folderen er målrettet fagfolk og studerende, der arbejder og beskæftiger sig med 0-6 årige børns udvikling af sprog- og literacy-færdigheder.

Folderen er tilgængelig på www.fredensborg.dk og www.videnomlaesning.dk, hvorfra den frit kan downloades og kopieres/distribueres.

Ved at scanne nedenstående QR kode kan du se eksempler på arbejdet indenfor hver af de tre faser i den udvidede dialogiske læsning:

Fredensborg Kommune
Egevangen 3B
2980 Kokkedal
Tlf. 7256 5000
fredensborg@fredensborg.dk

